

AVRUPA BİRLİĞİ

AVRUPA BİRLİĞİNİN KURULUŐ NEDENLERİ

- Tarihin en kanlı iki dünya savaŐını yaŐamıŐ Avrupa Kıtasında sürdürülebilir bir barıŐın tesisi,
- Daha yüksek yaŐam standartları ve tam istihdamın sağlanmasını temin etmek üzere “ Ekonomik Entegrasyon”un gerçekteŐirilmesi,
- Siyasi bütünleŐmenin sağlanması,

KURULUŐUNDAN BUGÜNE AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Birliği (AB)’nin oluşum sürecindeki ilk somut adım, Fransa Dışışleri Bakanı Robert Schuman’ın 9 Mayıs 1950 tarihli çağrısıdır. Schuman Deklarasyonu olarak bilinen çağrıda;

“Fransa ve Almanya’nın kömür ve çelik üretimlerinin uluslar-üstü yetkilerle donatılmıŐ bir yüksek otorite tarafından yönetilmesi ve bu giriŐimin, katılmak isteyen tüm diğer Avrupa ülkelerine açık olması” önerilmiŐtir.

Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu:

Bugünkü Avrupa Birliğinin oluŐturulması sürecindeki ilk somut geliŐme olarak “Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu” nu kuran Anlaşma 18 Nisan 1951 tarihinde imzalandı ve 25 Temmuz 1952’de yürürlüğe girdi.

Avrupa Toplulukları Nedir?

1 Ocak 1958 tarihinde Avrupa’daki bütünleşme sürecinde iki yeni Topluluk oluŐturuldu:

- Avrupa Ekonomik Topluluğu
- Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu

İŐte bu iki Topluluk ile “Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Topluluklar”ı olarak isimlendirilmektedir.

Ortak Pazar:

Avrupa Ekonomik Topluluğunun öngörmüŐ olduğu entegrasyon, diğer iki Topluluğun aksine, genel bir ekonomik bütünleŐmedir. Üye ülke pazarları içinde kiŐi, mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaŐımını ve genel ekonomi politikalarında koordinasyonu öngörmüştür.

İç Pazar:

1 Ocak 1992 tarihi itibariyle tamamlanan İç Pazar, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin ulusal pazarlarını birbirinden ayıran sınırları kaldırarak, tek bir Pazar haline getirmiŐtir. Böylece, daha önce, kiŐi, mal, hizmet ve sermayenin üye ülkeler arasındaki dolaŐımına getirilen engeller ortadan kaldırılmıŐtır. Kısaca, üye ülke sayısı kadar Pazar yerine tüm üyelerin oluŐturduĐu tek bir Pazar oluşturulmuştur.

Avrupa Topluluklarından Avrupa Birliğine (Maastricht Antlaşması)

1 Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile Avrupa’daki bütünleşme süreci, Avrupa Birliği adını almıŐtır. Aynı Antlaşma ile Tek Para Birimine geçilmesi hükme bağlanmıŐtır. Ayrıca, Parasal Birliğe geçiş için gerekli olan parasal ve mali kriterler de Maastricht Kriterleri adıyla belirlenmiŐtir.

**Maastricht
Kriterleri:**

1. Toplulukta en düşük enflasyona sahip (en iyi performans gösteren) üç ülkenin yıllık enflasyon oranları ile ilgili üye ülkenin enflasyon oranı arasındaki fark 1.5 puanı geçmemelidir.
2. Üye ülke devlet borçlarının GSYİH'sına oranı % 60'ı geçmemelidir.
3. Üye ülke bütçe açığının GSYİH'sına oranı % 3'ü geçmemelidir.
4. Herhangi bir üye ülkede uygulanan uzun vadeli faiz oranları 12 aylık dönem itibariyle, fiyat istikrarı alanında en iyi performans gösteren 3 ülkenin faiz oranını 2 puandan fazla aşamayacaktır.
5. Son 2 yıl itibariyle üye ülke parası diğer bir üye ülke parası karşısında devalüe edilmiş olmamalıdır.

**Amsterdam
Antlaşması:**

2 Ekim 1997 tarihinde imzalanarak 1 Mayıs 1998 tarihinde yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşması, Maastricht Antlaşmasıyla getirilen hukuksal çerçeveyi tamamlamayı öngörmüştür. Antlaşma ile Avrupa Vatandaşlığı kavramı kapsamındaki haklar güçlendirilmiştir. Ayrıca, AB kurumsal yapısı ve karar verme süreci dışında geliştirilen Schengen Müktesebatı da Antlaşmaya dahil edilmiştir.

**SCHENGEN
NEDİR ?**

Bugün ülkemizde "Vize" adı olarak bilinen Schengen, esasen Lüksemburg'da bir kasabanın adıdır. Bu kasabada, 1984 yılında Almanya-Fransa arasında imzalanan bir anlaşma ile, iki ülke arasındaki kara sınırlarda uygulanan sınır geçiş denetimlerinin kolaylaştırılması öngörülmüştür. İki ülke yönetimini bu yönde adım atmaya sevk eden en önemli etkenlerden biri de, sınır geçiş noktalarındaki denetimlerde karşılaşılan güçlükleri protesto eden kamyon sürücülerinin yoğun protesto eylemleri olmuştur.

Bugün, İngiltere ve İrlanda dışındaki tüm AB üyesi ülkeler Schengen içinde yer almaktadır. Bunlara ilave olarak, Nordik Konseyi üyesi olan Norveç ve İzlanda'ya gözlemci statüsü tanınmıştır.

Geliştirilen sistem, üye devletlerarasındaki seyahatlerde, (kara, hava ve varsa deniz yoluyla), sınır geçiş denetimlerinin kaldırılmasını sağlamıştır. Sistemden sadece AB üyesi ülke vatandaşları değil, aynı zamanda üçüncü ülke vatandaşları da yararlanmaktadır. Bunun için, tek şart, yasal bir şekilde herhangi bir Schengen ülkesine giriş yapmaktır. Yani Pasaportunda geçerli bir Schengen vizesi olan bir Türk vatandaşı, yasal olarak herhangi bir Schengen üyesi ülkeye giriş yaptığında, aynı vize ile diğer Schengen üyesi ülkeleri de ziyaret edebilir.

Sistem, yukarıda da belirtildiği gibi, Almanya ve Fransa'nın girişimiyle AB dışında geliştirilmiştir. Ancak, 1998 yılında yürürlüğe giren Amsterdam Antlaşmasıyla da, AB müktesebatına dahil edilmiştir.

Avrupa Birliği'nin Ortak Para Birimi AVRO:

AB için 2002 yılının en önemli olaylarından biri Avrupa Ortak Para Birimi Avro'nun 1 Ocak tarihinde tedavüle sürülmesidir. 1 Ocak 2002 tarihinde İngiltere, İsveç ve Danimarka dışındaki AB üyesi ülkelerde yürürlüğe giren Avro, 28 Şubat 2002 tarihinden itibaren tümüyle ulusal para birimlerinin yerini almıŐtır. Klasik egemenlik hakları arasında önemli bir yer tutan "para basma hakkı", gönüllü olarak Avrupa Merkez Bankasına devredilmiŐtir. Halihazırda 16 AB üyesi ülke para birimi olarak Avro kullanmaktadır

AVRO'ya Dahil AB Üyesi Ülkeler

Almanya, Avusturya, Belçika, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, Yunanistan, Slovenya, Slovakya, Malta, Kıbrıs Rum Kesimi

Avrupa'nın Geleceği İle İlgili Çalışmalar (Konvansiyon)

AB'nin geleceğine ilişkin tartışmalar kapsamında 2001 yılı Aralık ayında gerçekleştirilen Laeken Zirvesi büyük önem taşımaktadır. Zirve'de kabul edilen ek bildiride, 2004 yılında gerçekleştirilecek Hükümetler arası Konferansın hazırlıklarının mümkün olduğu kadar geniş tabanlı ve şeffaf olabilmesi için bir Konvansiyon'un oluşturulmasına karar verildiği vurgulanmıŐtır. Ayrıca, Birliğe aday tüm ülkelerin de söz konusu Konvansiyona katkıda bulunacağının altı çizilmiŐtir.

Konvansiyon aŐaĐıdaki sorulara cevap aramaktadır:

- AB ve üye ülkeler arasında yetki sınırlarının ve dağılımının daha açık ve kesin bir biçimde belirlenmesi,
- Temel Haklar Şartı'nın statüsü,
- Antlaşmaların basit ve anlaşılır hale getirilmesi,
- Avrupa mimarisinde ulusal parlamentoların rolü,

AB'nin Genişleme Süreci:

Avrupa'nın bütünleşmesi yönünde atılan başarılı adımlar ve sağlanan gelişmeler, bütünleşmeye dönük ilgiyi de artırmıŐtır. Bu çerçevede, AB üye sayısı 1995 yılında 15'e yükselmiştir. Dört dalga olarak gerçekleşen genişleme aŐaĐıdaki Tabloda daha iyi görülmektedir:

Genişleme Dalgası-Yıl	AB'ye katılan ülkeler
1.Genişleme: Kuzeye Genişleme – 1973	İngiltere, Danimarka ve İrlanda
2.Genişleme: Güneye Genişleme - 1981	Yunanistan
3.Genişleme:Güneye Genişleme – 1986	İspanya, Portekiz
4.Genişleme: Kuzeye Genişleme – 1995	Avusturya, İsveç, Finlandiya

AB'nin Temelini OluŐturan İlkeler:

- Temel hakların, serbest dolaşım ile medeni ve siyasi hakların sağlandığı Avrupa Vatandaşlığı,
- İçişleri ve Adalet alanındaki işbirliği ile AB genelinde özgürlük, güvenlik ve

adaletin tesis edilmesi,

- Tek Pazar, Ortak Para Birimi Avro, istihdam yaratma, bölgesel kalkınma ve çevre koruma aracılığıyla ekonomik ve sosyal gelişmenin desteklenmesi,
- Ortak Dış ve Güvenlik Politikası aracılığıyla AB'nin küresel anlamdaki rolünün güçlendirilmesi,

**Avrupa Birliği
Uluslar üstü
niteliklidir:**

Avrupa Topluluğu, geleneksel uluslararası örgütlerden farklıdır. Topluluk, aŐaĐıda belirtilen üç özelliğiyle Avrupa Konseyi, NATO ve BirleŐmiŐ Milletler gibi klasik uluslararası kuruluşlardan ayrılmaktadır.

- Üye devletler belli konularda Topluluğa yetki devretmiŐtir,
- Topluluk Organlarının kararları üye devletlerde doğrudan uygulanabilmektedir,
- Topluluk bünyesinde üye devletlerin temsilcilerinden oluŐmayan bağımsız organlar vardır. Bu organlarda veya Topluluk üyesi ülke temsilcilerinden oluşan Bakanlar Konseyinde belli konularda oy birliğine gerek olmadan oy çokluğuyla karar alma mekanizması geliştirilmiştir. Bu mekanizmanın iŐletilmesiyle alınan kararlar, sonuçta tüm üye devletleri bağlamaktadır.

Görüldüğü gibi, Avrupa Birliğine tam üyelik uluslararası değil uluslar üstü bir örgüte ve hukuk sistemine katılmak anlamına gelmektedir. Bu da üye ülkelerin egemenlik haklarının bir kısmının AB üyesi diğer ülkelerle paylaşması demektir.

**AB'de Üye Ülkelerin
Egemenlik Devri:**

AB üyeliği, "ulusal egemenlik yetkilerinin bir bölümünün örgütte paylaşımı" olgusu üzerine kuruludur. Birlik, üye devletlerden devraldığı bu egemenlik parçaları ile kendine bir "egemen yetki alanı/havuzu" yaratmıŐtır. Bu yetkiler kullanılarak, tüm üye devletleri doğrudan veya dolaylı biçimde bağlayıcı hukuk normları konmaktadır.

Bu sisteme uyum sağlamak üzere, üye devletlerin tamamı, tam üyelik öncesinde belli konulardaki "egemenlik yetkilerinin devrini" öngören hükümleri ulusal anayasalarına koymuŐlardır.

Avrupa Birliği karar verme sürecinde, üye devletler, egemen yetki alanında/havuzunda ulusal egemenlik yetkilerinin bir kısmını paylaşırken, diğer yandan, AB tarafından gerçekleştirilen ve tüm üye devletleri ilgilendiren düzenlemelerde de söz sahibi olabilmektedir.

Avrupa Birliğince yürütölen ve adeta bir kurucu meclis niteliğindeki Konvansiyon çalışmalarının önemli bir konusu da, AB ve üye ülkeler arasında yetki sınırlarının ve dağılımının daha açık ve kesin bir biçimde belirlenmesidir.

**AVRUPA
BİRLİĞİNİ
YÖNETEN
KURUMLAR**

Avrupa Birliği, dünyada başka hiçbir uluslararası örgütte olmayan bir kurumsal sistem üzerine oturtulmuŐtur. OluŐturulan bağımsız Kurumlar, Avrupa Birliği ve üye devletler ile Birlik vatandaşlarının menfaatlerini temsil ederler.

**Avrupa
Parlamentosu:**

Avrupa Birliği vatandaşlarının katılımıyla 5 yılda bir gerçekleştirilen doğrudan seçimler sonucu oluşur. Halen üye sayısı 736 dır. Üye ülkelerin

Parlamento'daki temsilci sayısı nüfus esasına dayanmaktadır.

Avrupa Parlamentosu'nun üç temel fonksiyonu vardır:

- Yasa çıkaramamakla birlikte, karar verme sürecinde, hazırlanan önerilere ilişkin olarak Parlamentonun görüşleri alınır; bazı konularda, Parlamento'nun "uygun görüşü"nün alınması zorunludur. Örneğın, yeni üye kabulü için Parlamento'nun uygun görüş vermesi zorunludur.
- Bütçe üzerindeki yetkisiyle, AB harcamalarında söz sahibi olabilmektedir. Bütçenin yürürlüğe girebilmesi için, nihai olarak Parlamento tarafından kabul edilmesi gerekir.
- Komisyon Başkan ve üyelerinin oluşum sürecinde Parlamento söz sahibidir. Komisyonun atanması için Avrupa Parlamentosu'nun vereceğı güvenoyu zorunludur. Ayrıca, Komisyon üyelerini gensoru ile düşürme yetkisine sahiptir. Parlamento'da üyeler, ülkelere göre değil, mensup oldukları siyasi gruplara göre bir araya gelmektedir.

Bakanlar Konseyi:

Üye devlet hükümetlerinin temsilcilerinden oluşur. Bakan düzeyinde temsil söz konusudur. Avrupa Birliğının ana karar verme organıdır. Konsey, gündemdeki konulara göre, dışışleri bakanlarını bir araya getirebileceğı gibi, maliye, çevre, eğitim, ulaştırma, tarım vb. bakanların katılımıyla da toplanabilir.

Bakanlar Konseyi olarak da anılan Konseyin ana görevleri şunlardır:

- Avrupa Birliğı'nin yasa yapma organıdır,
- Üye devletlerin genel ekonomi politikalarını koordine eder,
- AB adına, bir veya birden fazla ülke ile veya uluslararası kuruluşla anlaşmalar yapar,
- Bütçe yetkisini Avrupa Parlamentosu ile paylaşır,
- Üye ülkeler Devlet ve Hükümet Başkanlarından oluşan Avrupa Birliğı Konseyi'nin belirlediğı genel ilkeler çerçevesinde, Ortak dış ve güvenlik politikasının şekillendirilmesi ve uygulamaya konulması için gerekli kararları alır,
- Suçların önlenmesi ile ilgili konulardaki adli işbirliğı ile polisiye alanlarda düzenlemeler yapar, üye ülkelerin faaliyetlerini koordine eder,

Konsey'de kararlar genellikle uzlaşmaya varılarak alınır. Ancak, bazı durumlarda kararlar "nitelikli çoğunlukla" da alınmaktadır. Nitelikli çoğunlukla alınan kararlarda üye devletlere belirli ağırlıkta oy hakkı tanınmıştır. Buna göre, 27 ülkeye toplam 345 oy tanınmıştır. Üye devletlerden, Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere'ye 29, İspanya ve Polonya'ya 27, Romanya'ya 14, Hollanda'ya 13, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Macaristan ve Portekiz'e 12, Avusturya, Bulgaristan ve İsveç'e 10, Danimarka, İrlanda, Litvanya, Slovakya ve Finlandiya'ya 7, Kıbrıs Rum Kesimi, Estonya, Letonya Lüksemburg ve Slovenya'ya 4, Malta'ya 3 oy hakkı tanınmıştır.

Uygulamada muhtelif konularda çok değışik ittifaklar oluşturulmaktadır. Ancak, ortaya çıkan hukuki metin tüm üyeler için bağlayıcı olmaktadır.

Avrupa Komisyonu:

Komisyon, AB menfaatlerinin temsilcisi ve savunucusudur. Başkan ve üyeler üye devletler tarafından 5 yıllık bir süre için atanmakta ve Parlamento tarafından onaylanmaktadır. Komisyon 27 üyeden oluşmaktadır. Her bir üye ülkenin birer temsilcisi vardır. Komisyon AB kurumlarında, Birliğin motoru olarak anılmaktadır.

- Yasal düzenlemeler için öneride bulunma yetkisi vardır ve dolayısıyla Konsey ve Parlamento'ya öneri sunar,
- Birliğin yürütme organı olarak, Avrupa Birliği mevzuatının, Konsey ve Parlamento tarafından onaylanan bütçe ve programların uygulanmasından sorumludur,
- Antlaşmaların koruyucusu olarak davranır ve Adalet Divanı ile birlikte, Topluluk hukukunun tam olarak uygulanmasını sağlar,
- Uluslararası alanda Birliği temsil eder ve Birlik adında uluslararası anlaşmaları müzakere eder.

Adalet Divanı:

Adalet Divanı, Topluluk müktesebatının uygulanmasından ve yorumlanmasından kaynaklanan hukuksal sorunları çözmek amacıyla oluşturulmuştur. Adalet Divanı, Müktesebatın tek şekilde ve etkin bir biçimde uygulanmasını sağlar. Üye devletler arasında, üye devletlerin AB kurumlarıyla aralarında ve iş dünyası ve bireysel olarak kişilerin üye devletler veya AB kurumlarıyla olan anlaşmazlıklarında yetkilidir.

Adalet Divanı üye ülkelerce 6 yıllık bir süre için atanan birer yargıçtan oluşmaktadır. Adalet Divanının iş yükü göz önünde bulundurularak, bazı türdeki davalara bakmak üzere, 1989'da ilk derece mahkemesi kurulmuştur. Divan kararları kesin olup, gerçek ve tüzel kişileri ve üye devletleri doğrudan bağlar. Adalet Divanının merkezi Lüksemburg'dadır.

Sayıőtay:

Sayıőtay, AB'nin tüm gelirlerinin toplanmasını ve harcamaların yasalara uygun şekilde gerçekleştirilmesini, bütçenin uygulanmasında mevzuat çerçevesinde hareket edilmesini denetler. Bütçe uygulama dönemi sonunda Parlamente'ye rapor verir. Bu rapor üzerine Komisyon ibra edilir.

Sayıőtay, Başkan ve genel sekreter dahil olmak üzere 29 üyeden oluşur.

AB'nin ana kurumları, Avrupa Merkez Bankası; Ekonomik ve Sosyal Komite; Bölgeler Komitesi; Avrupa Yatırım Bankası; Avrupa Ombudsmanı ve yaklaşık 13 ajans tarafından desteklenmektedir.

Kopenhag Kriterleri:

- Demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve azınlık haklarına saygı ve korumayı garanti eden kurumların istikrarının sağlanmış olması:
 - a) Demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü
 - b) İnsan hakları ve azınlıkların korunması:
 - Sivil ve siyasi haklar,
 - Ekonomik, sosyal ve kültürel haklar,
 - Azınlık Hakları ve azınlıkların korunması
- İşleyen bir piyasa ekonomisine ve Birliğin rekabetçi baskısına ve piyasa güçlerine dayanma kapasitesi:
 - a) İşleyen bir pazar ekonomisinin varlığı,

- b) AB'nin rekabet ortamına uyum sağlama kapasitesi,
- Siyasi, ekonomik ve parasal birlik hedeflerine bağlılık dahil, üyelik yükümlülüklerini üstlenme yeteneğine sahip olunması:
 - a) Sınırlardan arındırılmıő bir İç Pazar:
 - Dört özgürlük: Kiő, mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaőımı
 - Rekabet
 - b) Yeni teknolojiler ve buluşlar
 - c) Ekonomik ve mali konular:
 - Ekonomik ve Parasal Birlik
 - Vergilendirme
 - İstatistikler
 - d) Sektörel politikalar
 - e) Ekonomik ve Sosyal Uyum
 - İstihdam ve sosyal konular
 - Bölgesel politika ve uyum
 - f) Yaőam Kalitesi ve Çevre
 - Adalet ve İçişleri konuları
 - g) Dış Politika
 - Ticaret ve uluslararası ekonomik ilişkiler
 - Kalkınma
 - Gümrükler
 - Ortak dış ve savunma politikası
 - h) Mali Sorular
 - Mali kontrol
- İdari kapasitenin güçlendirilmesi (Madrid Zirvesiyle 1995 yılında eklenmiőtir.):
İdari yapının ve yargısal kapasitenin AB'ne uyumlu ve etkin hale getirilmesi,

Katılım süreci daha sonra 1997 yılında Lüksemburg Zirvesi ve 1999 yılındaki Helsinki Zirvesiyle daha da somutlaőtırılmıőtir.

**Katılım Ortaklığı
Belgesi:**

Aday ülkelerin AB üyeliğine hazırlanmaları için gerekli öncelikleri belirlemekte ve aynı zamanda bu çabaları için aday ülkelere sağlanacak mali destekleri tek bir çatı altına toplamaktadır. AB Komisyonu tarafından hazırlanarak, Bakanlar Konseyi tarafından onaylanır. Katılım Ortaklığı Belgesi zamanla, gelişmeleri çerçevesinde revize edilmektedir.

**Topluluk
Müktesebatına
Uyum İçin Ulusal
Program:**

Ulusal Program olarak da bilinir. Aday ülkelerin Katılım Ortaklığı Belgesinde yer verilen öncelikleri yerine getirme ve AB'ye uyum sağlama konularındaki niyetini ve planını detaylı bir şekilde göstermektedir. Program, önceliklerin yerine getirilmesi konusunda bir takvim içermekte ve aynı zamanda gerekli görülmesi ve mümkün olması halinde, tahsis edilecek insan ve mali kaynağa da yer vermektedir. Bu yönüyle, Ulusal Program, Katılım Ortaklığı Belgesini tamamlamaktadır. Ulusal Program da zamanla revize edilmektedir.

SONUÇ:

Sonuç olarak, Türkiye'nin üye olmak istediği Avrupa Birliği yarım asırlık başarılı bir bütünleşme modelidir. Gerek bütünleşme yönünde izlediği yöntem ve gerekse de hukuki niteliği itibariyle dünyadaki hiçbir uluslararası kuruluŐa benzemeyen, kendine özgü bir yapısı vardır. Avrupa'daki birçok devlet için çekim merkezi olmuş ve olmaya da devam etmektedir.